

ÕPETAMISE JA JUHENDAMISE HEA TAVA

Ülikool on õppimise kogukond, kus toetatakse ja tunnustatakse head õpetamist ning püüeldakse koos parima kvaliteedi poole. Oleme kõik omavahel seotud ja iga liige mõjutab tervikut. Tallinna Ülikoolis väärtustatakse õpetamist ning teadus- ja loometegevust võrdväärsete tegevustena.

Õpetamise ja juhendamise hea tava on **visioonikokkulepe**, mis sõnastab õppetööd läbiviivate inimeste tegevuse aluspõhimõtted ja väärtused. Visioonidokumendile omaselt seatakse käesolevas kokkuleppes kõrged eesmärgid, mille poole liikumine on õppejõu pideva professionaalse arengu sihiks. Seetõttu tuleb mõista, et igal ülikooli õppejõul ei pruugi konkreetsel ajahetkel olla pädevust kõigi heas tavas toodud põhimõtete täiemahuliseks rakendamiseks. Samas eeldame kõigilt teadlikkust nendest põhimõtetest ning valmidust hea tava kokkuleppesest lähtuvalt suunata ja edendada oma arengut õppejõuna.

Hea tava koostamisel lähtuti [Elukestva õppe strateegias 2020 sõnastatud nüüdisaegsest õpikäsitusest](#), [Heast teadustavast \(2017\)](#) ning meie ülikooli 2015. a visioonist "[Mina muudan õppimist](#)". Eeskujuks olid Tartu Ülikoolis ja mitmetes teistes maailma ülikoolides kehtivad õpetamise ning juhendamise head tavad.

Käesolevas dokumendis mõistetakse:

- *õppejõududena* kõiki isikuid, kes osalevad ülikoolis õppetöö läbiviijatena (sh üliõpilastööde juhendajad) - ülikooli akadeemilised ja mitteakadeemilised töötajad, võlaõigusliku lepingu alusel õppetöö läbiviijad, vabatahtlikkuse alusel osalevad praktikud;
- *üliõpilastena* kõiki õppijaid - üliõpilased, eksternid, täiendusõppijad, õpilasakadeemia õppijad.

1. Õpetamine ja juhendamine on teaduspõhine

Õppejõud on kursis nüüdisaegse õpikäsitusega¹, kasutab tänapäevaseid ja teaduspõhiseid õpetamismeetodeid; toetab tudengeid nüüdisaegsete, asjakohaste, võrdset kohtlemist väärtustavate ja teaduspõhiste õppematerjalidega ning panustab vajadusel uute materjalide loomisse. Õppejõud analüüsib ja arendab oma õpetamispraktikaid. Õppeainete sisu on ajakohane ja põhineb kaasaegsetel teadmistel ning teadus- ja loomesaavutustel, sh integreeritakse õppeainetesse õppejõudude teadus- ja loometöö tulemused.

Lõputöö juhendamisel suunab õppejõud üliõpilase asjakohase teaduskirjanduse lugemisele ja põhjendatud valikute tegemisele ning toetab (loov)uuringu läbiviimise kõigil etappidel.

¹ M. Heidmets, E. Eisenschmidt, M. Erss, E. Kikas, K. Poom-Valickis, P. Slabina, I. Timoštšuk, K. Vinter, Õpikäsitus: teooriad, uurimused, mõõtmine. Analüütiline ülevaade. 2017, (<https://dspace.ut.ee/handle/10062/55716>)

ning

HTM, Õpikäsitusest ja selle muutumisest. Elukestva õppe strateegia 2020 1. eesmärgi selgituseks, 2017 https://www.hm.ee/sites/default/files/har_min_broshyyr_12lk_est_veebi.pdf

Õppejõud on kursis [avatud teaduse põhimõtetega](#) ja vastutab selle eest, et tema enda ning juhendamisel olevate üliõpilaste tegevus on kooskõlas [hea teadustavaga](#).

2. Õpetamisel ja juhendamisel taotletakse kõrget kvaliteeti

Õppetöö korraldamisel tagab akadeemiline üksus, et õppijal on võimalik saada haridus, mis vastab avalikule teabele, mille ülikool esitas õppekava kohta sisseastumise perioodil. Õppejõud seavad õpetamisel ja juhendamisel endale kõrged nõudmised ning tagavad õpikeskkonna, mis võimaldab kõigil õppijatel saavutada nõutud tasemel õpiväljundid. Õppejõud valivad, lähtudes õppeastmest, õppegrupi eripäradest ja õppesisust, sobivad õppe- ja õpetamismeetodid. Hindamismeetodite valikul arvestavad õppejõud, kas ja mil määral võimaldab meetod hinnata õpiväljundi(te) saavutatust ning veenduvad, et hindamisega seotu on õppijatele arusaadav.

Kõrge kvaliteediga õpitulemusi on võimalik kindlustada, kui kõik õppejõud on teadlikud õppeainete omavahelisest kooskõlast ja näevad, kuidas nende õpetatu sobitub õppekava konteksti. Seetõttu viib akadeemilise suuna juht/õppekava kuraator õppejõud kurssi õppekava ja selle nominaaljaotusega ning kaasab õppejõud õppekava arendamise protsessi.

Et hoida õpetamise ja juhendamise kõrget taset

- analüüsib õppejõud oma tegevust lähtudes praktikast, üliõpilastelt, kolleegidelt ja juhtkonnalt saadud tagasisidest, valdkonna uuematest arengutest ja teadusuuringutest;
- arendab õppejõud oma üldpädevusi (sh loovus, ettevõtlikkus, digipädevused, keskkonnahoid);
- täiendab õppejõud oma teadmisi ja õpetamislaseid oskusi;
- hoiab õppejõud end kursis ülikooli õppekorralduse ja õppeinfosüsteemidega ([ÕKE](#); [ÕKS](#), [ÕIS](#), [TÕIS](#)), samuti [akadeemilise töötaja karjäärimudeli](#) ja [töösuhete eeskirjaga](#).

Õppejõud dokumenteerib ja kajastab oma õpetamistegevust ning õpetamisalast arengut näiteks portfoolios.

Ülikool toetab õppejõudude professionaalset arengut võrgustikupõhiste tegevustega, vt täpsemalt: <https://www.tlu.ee/hti/haridusinnovatsiooni-keskus/oppejoule>.

3. Õpetamine on koostöine ja toetab enesejuhitud õppimist

Õppejõud loob õppe kavandamisel ja läbiviimisel tingimused, mis toetavad õppija autonoomsust, kaasatust ning tulemuslikku teadmiste kujunemist. Õppejõud, olles oma valdkonna ekspert, on avatud õppijate ideedele ja mõtetele ning väärtustab dialoogi üliõpilastega. Ainekursuse sisu osas luuakse koostöös õppijatega võimalused põhjendatud valikuteks, õppetööd puudutavad reeglid ja vastastikused ootused lepatakse kokku õppetöö alguses ning tegevus planeeritakse nii, et mõlemal osapoolel oleks võimalik oma rolli parimal viisil täita. Õppejõud annab õppijale tagasisidet esitatud tööde ja õppija arengu kohta, analüüsib ja arvestab õppijatelt saadud tagasisidet ning annab tudengite tagasisidele omapoolset tagasisidet.

Õppejõud väärtustab avatust ja koostööd nii ülikooli sees kui väljaspool ülikooli, jagades parimaid õpetamispraktikaid, suheldes välispartneritega ning kuuludes erialavõrgustikesse.

Koostöises õppeprotsessis mängib õppejõu vastutuse kõrval olulist rolli õppija vastutus, seda on kirjeldatud [Õppimise heas tavas](#) (p 3).

4. Õppejõud lähtub oma tegevuses heas teadustavas kokkulepitud alusväärtustest

Vastutus head akadeemilist tava järgiva õppetegevuse, teaduse ja loome eest lasub kõigil, kes ülikoolis tegutsevad. Mõtestades ja rakendades hea teadustava kokkuleppes kirjeldatud alusväärtuseid muuhulgas õpetamise ja juhendamise protsessis loovad õppejõud eetilise õpikeskkonna.

Avatus ja koostöö õpetamisel ja juhendamisel seisneb

- koostöös läbiviidud õpetamises/õppimises/ õppetöö planeerimises (vt punkt 3);
- õppejõudude ja juhendajate avatuses uutele ideedele;
- kolleegide, üliõpilaste, juhtkonna tagasiside väärtustamises, oskuses ning valmisolekus anda ka ise tagasisidet.

Vabadus ja vastutus õpetamisel ja juhendamisel tähendavad

- vabadust valida õpetamisviisid, aines käsitletavat teemat ja alusteooriad ning võimekust põhjendada, miks just neid valikuid on tehtud;
- vabadust valida õpiväljundite saavutatuse hindamise viisid koos vastutusega süveneda nii hindamise protsessi kui hindamiseks esitatud töödesse;
- vabadust katsetada ja teha vigu koos vastutusega analüüsida olukorda ning algatada vigade parandamine;
- vabadust osaleda erinevates õpetamisteedega tegelevates võrgustikes, konverentsidel ja koolitustel, vastutust oma teadmiste ajakohasena hoidmise eest (sh akadeemilise eetikaga seotud teemad);
- vastutust hoida ennast kursis ühiskonna ja enda eriala valdkondlike arengutega, seostada nendega õpetatavat materjali.

Austus ja hoolivus õpetamisel ja juhendamisel tähendab, et

- õppijate, kolleegide ja koostööpartneritega suhtlemisel lähtutakse võrdse kohtlemise põhimõttest;
- mõistetakse, et kultuuriline mitmekesisus tähendab ka mitmekesisust maailmavaadetes;
- hoolitakse tegutsemiskeskonnast (sh digikeskkonnast), talitatakse rohelisest ja jätkusuutlikust mõtteviisist lähtudes;
- ollakse teadlik, kuidas käsitleda tundlikke teemasid, uurida haavatavaid sihtrühmi ning tagada isikuandmete kaitse;
- märgatakse õppijate vajadusi, ollakse tähelepanelik üliõpilaste ja kolleegide suhtes; peetakse kinni õppija(te)ga sõlmitud kokkulepetest.

Õppejõud/juhendaja loob turvalise, heatahtliku ning erinevaid arvamusi tolereeriva õpikeskkonna.

Õiglus õpetamisel ja juhendamisel tähendab, et

- üliõpilastele antavate ülesannete sooritamiseks ja tagasiside andmiseks planeeritakse piisav ajavaru; arvestatakse õppeaine ajagraafikuga;
- hindamine ja tagasiside andmine on objektiivne ning läbipaistev, hindamise põhimõtted tehakse teatavaks õppeaine alguses ning õppijaid informeeritakse, mille alusel hinnang/hinne/punktsumma kujuneb (sh vastuvõtueksamitel);
- hariduslike erivajadustega õppijatele tehakse õppetöö korralduses kohandusi, kui vastavasisulise info saadab karjääri- ja nõustamiskeskuses töötav erivajadustega üliõpilaste nõustaja.

Ausus ja objektiivsus õpetamisel ja juhendamisel tähendab, et

- ollakse aus iseenda vastu - õppejõud teab, millistes valdkondades ta on ekspert;
- ollakse aus teiste inimeste panuse väljatoomisel (sh teiste autorite looming);
- suunatakse õppijad hoiduma andmete/info võltsimisest, moonutamisest ja väljamõtlemisest ning plagieerimisest. Õppejõud teab erinevate plagiaadivormide tuvastamise viise ning millal üliõpilase töö/läbiviidav (loov)uuring või eksperiment vajab ülikooli eetikakomitee või muud kooskõlastust;
- välditakse huvide konflikti (juhendaja, retsensendi, vastuvõtu- või hindamiskomisjoni liikme rollid; võimalik kallutatatus tulenevalt kuulumisest konkreetsesse koolkonda, jms);
- antakse märku, kui ei suudeta endale võetud kohustusi tegelikult täita;
- on tagatud üliõpilaste objektiivne hindamine (vajadusel, näit. konfliktiolukordades taandatakse ennast hindaja rollist ja palutakse teist hindamist/hindajat).

Õppejõud/juhendaja märkab ja sekkub olukordadesse, kus eksitakse akadeemilise eetika vastu.

5. Ülikool pakub töötajatele süsteemset tuge õppetegevusega seotud teemades ja küsimustes

Ülikoolis toimub nõustamine õppetegevuse teemavaldkondade lõikes.

Teema/küsimus	Kust küsida nõu	Lisa-/abimaterjalid
õppejõudude enesetäiendamine ja täienduskoolitus (sh eetikakoolitused)	instituutide õppe- ja administratiivjuhid, personaliosakond, HIK, teadusosakond õppeosakond	TLÜ koolituskalender (siseveebis) <i>Võimalikud näited:</i> Akadeemilise töötaja karjäärimumdel (siseveebis) Õppejõu enesehindamise mudel (ülikooli koduleht) Akadeemilise õpetamise mapp (NB! soovituslik

		vorm, kasutamine pole ülikoolis kokku lepitud)
tagasiside tudengitelt ning tagasiside andmine tudengitele	õppekava kuraator, õppejuht, õppeosakond	Tagasisidesüsteemi tutvustus (link süsteemi tutvustusele ja tagasisideküsimustele, ülikooli koduleht) Tagasiside süsteem ja tulemuste kokkuvõtted (materjal siseveebis)
avatud, toetav suhtlemiskultuur (diskussioonid eetika ja suhete teemadel, parimate praktikate väljatoomine ja tunnustamine)	instituutide juhid, õppe- ja administratiivjuhid, teadus- ja õppeosakond, akadeemilise üksuse eetikanõustaja(d)	
intellektuaalomandit puudutavad küsimused	akad. üksuse eetikanõustaja(d) teadusosakonna jurist, Akadeemiline Raamatukogu (referendid)	https://www.epa.ee/et/abi/mis-intellektuaalomand https://europa.eu/youreurope/business/running-business/intellectual-property/index_et.htm
autoriõigusega seotud teemad	akadeemilise üksuse õppejuht, akadeemilise suuna juht, teadusosakonna jurist	http://www.autor.ee/autori-oigus/
humanitaar-, sotsiaal- ja loodusteaduste valdkondade teadusuuringute eetilised ja andmekaitsealased aspektid vastavalt isikuandmete kaitse seadusele	TLÜ eetikakomitee (kui ei menetle, siis TAIEK ja AKI)	Hea teadustava
TLÜ tegevuse ja/või liikmeskonnaga seotud juhtumid, mis puudutavad akadeemiliste tavade eiramisi, eetikanormide rikkumisi ning tülküsimused (sh tagasiulatavalt tuvastatud plagiaat juba kaitstud lõputöodes)	akadeemilise üksuse eetikanõustaja(d), TLÜ eetikakomitee	Eksimine akadeemilise eetika vastu, menetlemise skeem (A. Tammeleht,2019) Vilepühumisega seotud riskid (A. Tammeleht, 2019)
inimsuhted, võrdse kohtlemise	akad. üksuse juht,	TLÜ hea akadeemilise tava

küsimused	võrdse kohtlemise volinik	raamistik
jooksva õppetöö käigus selgunud eksimused akadeemilise eetika vastu (sh plagiaat), kõik õppeastmed	õppejõud, õppekava kuraator, õppejuht, õppeosakond	Õppetöö kontekstis: eksmatrikuleerimine ja hoiatused (juhendmaterjal siseveebis)
lõputööde valmimise ja kaitsmise käigus väljatulnud akadeemilist eetikat puudutavad küsimused	lõputöö juhendaja, ülikoolipoolne kaasjuhendaja, õppekava kuraator, õppejuht	Olulise vääritud teo toimepanemise puhul akad. üksuse tegutsemiskeem Lisamaterjalid siseveebis .
plagiaadituvastusprogramm (Urkund/ NB! alates 2021 kevadest kannab programm nime Ouriginal)	akad. üksuse kontaktisik (nt õppekava kuraator), õppeosakond (sh e-õppe keskus)	https://www.ouriginal.com/our-products/
lõputööde juhendi, sh viitamissüsteemi ajakohasus	õppekava kuraator, akadeemilise suuna juht	
õppetöö või õppekorraldusega seotud küsimused	õppekava kuraator, õppejuht, õppeosakond	Õppekorralduse eeskiri
õppekava struktuuri ja õppekavaarenduse küsimused	õppekava kuraator, akadeemilise suuna juht	Õppekava statuut
andmehalduse küsimused, sh avatud teadus	andmehaldusspetsialist (vt kontaktandmeid rektoraadi büroost), teadusosakond	Avatud teadus (link ülikooli kodulehele)
võimalused HEV õppijate toetamiseks	KNK erivajadustega üliõpilaste nõustaja , õppenõustaja	Kohandused õpingute jooksul (link ülikooli kodulehele)

Lisamaterjale õppejõule:

M. Karm, Õppemeetodid kõrgkoolis, Archimedes, Tartu, 2013 ([Õppemeetodid kõrgkoolis](#))

P. Kärtner, Üliõpilaste uurimistööde juhendamine ja tagasisidestamine, Archimedes, Tartu, 2010 (<http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/16494/juhendamisraamat.pdf>)

M. Jürimäe, A. Kärner, L. Tiisvelt, Kujundav hindamine kui õppimist toetav hindamine, Tartu, 2014

https://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/ht/oppimist_toetav_hindamine_kokkui.pdf

[Turvalise ruumi põhimõtted \(Safer Spaces\)](#)

[Õppimist toetava hindamise veebikursus](#) (Tartu Ülikool, HTM)

[Ülevaade TLÜ uuenenud tagasisidesüsteemist õppejõu vaates](#) (materjal siseveebis).